

CIJENA listu: U preplati za ditavu god. K 48 —, za polugodište K 24 —, sromjesceno K 18 —, mje- sečno K 4 —, u malopro- daji 16 fl. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1

HRVATSKI LIST

Izlaže svaki dan u 5 sati ujutru.

HRVATSKI LIST izdaje
u nakladnoj tiskari JOS.
KRMPOVIĆ u Puli, trg
Custoza 1. Urednik
Slobodna ulica br. 24 —
Odgovorni urednik JOSIF
HAIN u Puli. — Ruko-
pisi se ne vraćaju. Čak
rač. ans. pošt. Sted. 26.795.

Broj 1031.

Godina IV.

Novi njemačka državna škola u Puli.

U svoje vrijeme opstajala je u Puli mornarička realka, koja bje radi pritska Madžara pred kojih 10 godina zatvorena. Nuđa da ta realka ne propade, preuzeala ju je u ruke država. Tako imamo u Puli i c. kr. državnu gimnaziju i c. kr. državnu njemačku realku, dokle dvije njemačke državne srednje škole, dok smo mi Hrvati jedva pred par mjeseci dobili jednu trorazrednu dječačku i jednu trorazrednu djevojačku pučku školu. Uvjereni smo, da će se ove naše škole dogodine i proširiti, te da će oblasti nastojati, da dobijemo sve ono, što nam prema broju hrvatskih škola potazeće djece i pripada. Oblasti su nam morale dati ne samo dvije trorazrednice, nego da se moralo utemeljiti odmalj i dvije šestorazrednice. Ovo bi bilo i opravdano, ta već prije rata imale su naše škole u Puli okruglo 800 djece, te se je prama ovomu moralno utemeljiti i više negoli dvije trorazrednice. Da je ovaj način zahtjev opravdan, dokazuje i činjenica, što je danas u našim dvjema školama upisano okruglo 650 djece. Kako rekosmo, mi se nadamo, da će nam oblasti dati ono, što nam prama broju djece pripada, te da ćemo dogodine imati u Puli nesamo šest već i više hrvatskih učitelja na pokrajinskim školama.

Prije spomenusmo, kako je u svoje vrijeme opstajala u Puli mornarička realka, koja bje na zahtjev Madžara zatvorena, a koja je na to prešla u državne ruke. U Puli postoji već preko 50 godina i mornaričke pučke i gradjanske škole. Kako doznačimo i ove se škole binau ove školske godine zatvoriti i to opet na pritisk Madžara. Ovi, rekli, da stoje na stanovištu, da c. i kr. mornarički etat nema da skribi za njemačke škole. Ovaj je zahtjev i opravdan. Mi nijesmo nikada bili protiv toga, da njemačka djece polaze njemačke škole. Protivni smo, da se njemačke škole utemeljuju i svrhu odnarođivanja. U Puli smo i osim njemačkih mornaričkih pučkih i gradjanskih škola također i državne. Mislimo, da su ove zadnje i te kako dostatne za uzgoj njemačke djece.

U zadnje vrijeme je općina Pula dala i državnim i mornaričkim njemačkim školama svoje najljepše zgrade. Mi Hrvati dobili smo školsku zgradu, koja dalje zaostaje za onima, što su bile dane od strane puljske općine njemačkim školama. Razlika je samo ta, što je općina Pula, po zakonu dužna, da dade potrebite zgradu za hrvatske škole, jer su ove javne škole, nu općina nije po zakonu dužna, da skribi ili daje na raspolažanje njemačkim školama svoje zgrade. Ovim mislimo reći, da je općina u prvom redu dužna da skribi za hrvatske škole, a mislimo, da njezine finansijske nijesu baš tako sjajne, te bi mogla tako lako plaćati zgrade i za njemačke škole. Za državne i mornaričke škole dužna je skribiti država i mornarički, a ne općina Pula.

Rekli smo, da će se ove godine zatvoriti mornarička škola. Kako doznačimo, namjerava vlast, da ove škole ne budu zatvorene, već će ona otvoriti i drugu njemačku državnu školu u Puli, koja bi imala nadoknaditi njemačku mornaričku školu. Država bi preuzeala i sve učitelje, koji su sedla na mornaričkim školama, uračunala bi ih sve godine službe i t. d. Time bi dakako morao ponoviti i trošak za uzdržavanje njemačkih škola u Puli. Mislimo, da je opstića državna njemačka škola i te kako dostatna, da uzgaja njemačku dječu, a bilo bi i doba, da bi naši državni učitelji, da to nije nijepo, da se otvaraju njemačke škole za sve njemačku dječu.

Dok se mi ovim putem obraćamo na naše zastupnike u Beču, neka ulože sve sile, da se zaprijeći otvorene njemačkih državnih škola u našoj zemlji, dok imamo na hajdaje naše djece bez hrvatskih škola u Istri, obraćamo se također i na naše općinske zastupnike, neka ulože sve sile, da od eventualnog otvorenja njemačkih državnih škola ne bude opterećen općinski proračun, te zahtjevamo, da se opstiće općinske zgrade upotrebljavaju samo za pokrajinske škole u Puli, a to su hrvatske i talijanske javne škole. Ako vlast imade toliko novaca, neka ih dade našoj pokrajini i da ova uzmogne otvoriti čim više hrvatskih škola u Istri, gdje ih toliko manjka.

U Puli, nedjelja 26. svibnja 1918.

novišta mora prosudjivati takodjer ponovno napredovanje boljševika u Baku.

Reuter javlja iz Washingtona: U jednoj sjednici senata bilo je saopćeno, da Amerikanci brane na zapadu onoliku frontu kaošto i Belgijanci. Po duljini njihove fronte stoe na trećem mjestu.

"Frankfurter Zeitung" doznaće iz Kolina od 23. t. m. Jučer prije podne pojavio se opet neprijateljski avijatičar ponad grada. Žrtve i štete nisu poznate. Na duhovsku nedjelju navalile neprijateljski avijatičari na Landau u Falačkoj, ubiše dvije žene i jedno dijete i oštetiše nekoliko kuća.

"Frankfurter Zeitung" javlja iz Kolina: Od ranjenika prigodom ponovne zračne navale na Köln, umrlo je daljnjih 10 osoba, tako da se je broj mrtvih povisio na 35. Broj ranjenika iznosi 85.

Državni tajnik američkog pomorskih ureda Daniels kazao je u nekom govoru, što ga je izrekao u Brunswicku medju ostalim: Početkom narednog tjeta imat će Amerika dovoljno brodova na raspolaganje, da otpremaju ne jedan milijun već više milijuna ljudi u Europu. Bit će dobastnih pomorskih bojnih sila na raspolažanje, da štite ove transporte. U Americi vlada misljenje, da se ugrožavanje sa strane njemačkih podmornica može smatrati dovršenim. To prolazi već iz činjenice, da je ratno osigurači ured snizio premije za časnike i za momčad od 22 i 1/5 na 11 i pol dolara.

U komentaru "Agence Havas" od 22. t. m. vell se medju ostalim: Topnica se djelatnost pojačala osobito na 15 kilometara širokom odsjeku između Bucquoy i Alberta. U Fladriji započeo je neprijatelj sa vanredno žestokom topničkom pripremom uz uporabu plinovitih granata. Svi znakovlji govore za to, da možemo računati sa obnovljenjem ofenzive.

Iz Londona se službeno javlja dne 24. t. m. U noći od 20. na 21. t. m. poduzeće dijelovi naših zračnih bojnih sila napadaju bomhamama na Zeebrügge, proti gatovima, uporišima hidroplana i proti blizu se nalazećim neprijateljskim ladjama, nadalje proti Touroutu i proti uzletištu San Denies-Westrem. Javilo se je, da su bila pogodjena 2 neprijateljska razarača torpeda te je fotografijama ustanovljeno, da je jedan razarač potonuo. Osim toga su bila oboren dva neprijateljska ljetala. Sva su se naša ljetala povratila neoštećena.

Iz Pariza se službeno javlja dne 24. t. m. u 10 sati prije podne: Broj njemačkih ljetala, koja su prošle noći poduzela drugu navalu, iznašao je od prilike 30 komada. Našla su na jaku zatvornu vatru naših topova i na poduzeće naših obrambenih jata, od kojih se je diglo 54 ljetala. Preko grada prešao je samo 1 neprijateljski stroj. Žrtve: 1 mrtvac i 12 ranjenih. Nekoliko je bomba baceno na okolišna mjesto. Imo nekoliko žrtava.

Iz Rusije.

Basel, 21. "Havas" javlja iz Moskve: Javljaju iz Taškenta, da je kongres sovjeta proglašio turkestansku republiku. Nova će se republika priključiti ruskoj federativnoj republici. U Turkestanu će vladati vijeće sovjeta. Iz Moskve je krenula posebna komisija, da odredi granice nove republike. Izdala se sveopća amnestija.

Basel, 21. Prema izvještaju "Agence Havas" iz Moskve javlja ruska brzojavna agentura, da je notar Ch. Radov bio imenovan kontrolorom u odjelu "srednja Europa" u ministarstvu vanjskih posala. Njemu su podredjeni poslovi sa Njemačkom, Austro-Ugarskom, Bugarskom i Turском. — "Basler Nachrichten" javlja iz Petrograda: Na mjesto Čičerina, kojemu bi povjereno vodstvo pučkog komesarjata za vanjske poslove samo privremeno, stupio je predsjednik ruske delegacije u Brestu Litovskom, Sokolnikov.

Basel, 22. Ovdjehje novine poriču istinitost vijesti, da će veliki knezovi od kuće Romanov, koje su njemačke čete našle na Krimu, biti prevuđeni u Njemačku i da je carica majka otpušta na Dansku. Knezovi mogu slobodno ostati na Krimu. Medju velikim knezovima nema velikog kneza Nikolaja Nikolajevića, kako se to prije javljalo.

* Audiencije kod cara. Parlamentarna korespondencija javlja: Danas prije podne u 10 sati primio je car zastupnike Koruške u audienciju.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 25. (D. u.) Službeno se javlja: Bojevi u prostoru Jugua su jučer znatno popustili. Na visoravnicu Aslago i na donjem toku rijeke Piave izjavljuje se neprijateljski izvidnički sunci. U Rivi je neprijateljsko topništvo ostetilo nekoliko kuća. Preko 30 neprijateljskih ljetala je nabacilo bomhamama Feltre. Jedan je civilist ubijen, 8 je njih ranjeno. Inače samo malena stvarna šteta. Časnički načelnik Kiss, jedan od najuspješnijih naših pilota, bio je tijekom bojeva sastreljen i mrtav sklonjen. — Poglavlja generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 25. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Bojna djelatnost topništva ostala je kroz dan kraj otvorene i maglic umjeren. U savezu sa noćnim djelomičnim navala nema neprijatelja sjeverozapadno od Kemmelu, istočno i zapadno od Alberta bila je te prilvremeno jača. Neprijateljske su se navale svuda skrile uz velike gubitke. Kod Hamela bacamo neprijatelja i protuindušteni na trag. U ostaloni su njegove masnajne čete bile poticane već pred našim linijama. Posada nekog ljetala za promatranje, poručnik Eisenhenger i potčasnici Quitt, je dne 23. t. m. sastreljena iz lanen engleskih bojovnih ljetala 4 ljetala. — Lyndendorff.

Berlin, 25. (D. u.) Večernji Izvještaj javlja: Sa bojišta ništa nova.

Rat.

Francuski izvještaj od 24. svibnja popodne: Pokušaj Njemačaca, da napadnu na naše položaje jugoistočno od Mesnil-St. Georges-a, zapadno od Noyona, skršili su se u vatru Francuza. Nasuprotni provallili su Francuzi u njemačke linije jugoistočno od Coucy, u Champagnu i u Vogeziima te su doprenili okolo 15 zarobljenika. Na nekoj mjestima djelovanje topništva na prekide.

24. svibnja na večer: Jedno od naših odijeljenja prodrije je u njemačke linije južno od Cannay sur Matz te je bacilo u zrak zaklonista. Dalje se izjavljuje neprijateljski nasrat istočno od Champignya. Sa ostale fronte ništa novoga.

Engleski izvještaj od 24. svibnja u jutro: Uslijed nasrata, što ga je neprijatelj proveo jučer sjeverno, od uvjistne 70 nestalo je nekoliko ljudi. Jučer kasno na večer pokušao je neprijatelj drugi nasrat proti našoj straži u šumi Aveluy. Bio je susbijen i potjeran. Kratko iza polnoči poduzeli smo uspješan nasrat jugozapadno od La Bassée te smo dopremili nekoliko zarobljenika. I kod drugog okršaja s ophodnjama sjeverno od kanala Ypern-Comines dopremili smo zarobljenika. Neprijateljsko je topništvo bilo tijekom zadnje noći revno zapadno od Lensa, u okolini Givrychy i Festuberta. Naši položaji u odsjeku šume Nieppe, bili su opstreljani plinovitim granatama.

Talijanski izvještaj od 24. svibnja: Sjeveroistočno od jezera Ledro provale su naše patrule na jednom mjestu u otpornu liniju neprijatelja, uništile su neprijateljsku posatu, döpremili su 4 zarobljenika, puška i ostalog prizora. U okolini Zugna torte uzvratilo je neprijatelj energički sunke naših odijeljenja s jednom navalom, koja je međutim bila susbijena. Neprijatelj je pustio od prilike 10 momaka u našim rukama. Pokušaji neprijatelja, da izvidi našu navalu, što je poduzeo na Monte Vies (Ledro), na Monte Trappola (Val Arsa), kod asiaške kotline, između Brente i Piave, na Monte Pertica i u prepolju Santona, izjavljuje se u našoj vatri. Oborili smo 5 neprijateljskih aparata. S velikim smo uspjehom bombardirali ljetališta Feltre i Motta di Livenza.

O napredovanju Engleza u Perziji piše "Frankfurter Zeitung": Izakako su se Rusi povukli iz Perzije, ustalili su se ondje Englezi. Polag vojničke propagande, tjeraju još propagandu, da se prizna njihovu vrhovnu vlast u Perziji. Sve ove mjere pravida engleski pukovnik Syks, koji je u Perziji sakupio znatne bojne sile. I redarstvo i žandarmerija moraju pomoći, da dodje Perzija u engleske ruke. Englez ističe, da dodju na Kaspijsko more, gdje se nadaju sastati sa boljševicima. Iz ovog se sta-

Odaslanstvo Koroške bilo je sastavljeno od zastupnika njemačkog i slovenačkog naroda te je brojilo 20 članova. U 11 sati bili su zastupnici donještajerskih općina prijavljeni u audijenciju, među ovima takodjer mnogo zastupnika slovenačke narodnosti.

* Prosvjedi protiv obustave „Narodnih Listiju“ i posljedice. Prigodom obustave „Narodnih Listiju“ upravila su različita općinska zastupstva prosvjed na namjesništvo. Pošto su općine time prekoračile svoj zakoniti djelokrug, doble su putem dotične kotarske oblasti opomenu uz prijetnju, da će u slučaju, da bi se općinska zastupstva ponovno uplela u stvari političkih oblasti, biti raspушtena. Iste su opomene dobila takodjer nekoja društva i zadružne organizacije.

* Čiste mjere Seidlerove vlade proti Jugoslaviji. Iz Beča javljaju: U smislu Seidlerove izjave u skupštini pročelnika parlamentarnih stranaka od 3. svibnja, izdao je ministar unutrašnjih posala naredbu na upravne oblasti u jugoslavenskim austrijskim predjelima, u kojoj se određuju najstrože mјere protiv jugoslavenske propagande.

* Junački naprijed! Službeno se javlja iz Prage: Redakciji „Narodnih Novin“ bila je danas sa strane redarstvenog ravnateljstva u Pragu predana slijedeća odluka, polag koje se obustavljuju „Narodnih Novin“, što izlaze mjesto „Narodnih Listiju“ radi toga, što će list izlaziti u nedjelju i na blagdanima kao jutarnji list i u ostalim danima kao popodnevni list, što bez sumnje znači daljnji korak u razvitku listi, da potpunoma nadoknadi „Narodne Listy“. — Redarstveno ravnateljstvo ne traži više niti iluzorne motivizacije za svoje, za vječita vremena slavne čine. Samo tako junački naprijed!

* Razlog odreknuću mandata grofa Pejačevića. Keleti Ertesit tvrdi, da se razlozima posve privatne naravi ima protumačiti to, što se je grof Teodor Pejačević odrekao svoga mandata. Grof Pejačević da kani na svom posjedu podignuti počar u žesticu, a da ne dodje u koliziju sa zakonom o inkompatibilitetu, da se je odlučio odreći mandata.

* Ugarska izborna reforma. Dne 23. t. m. nastavio je odbor za reformu u ugarskoj zast. kući debatu o zakonskoj osnovi o izbornoj reformi. Iza govora grofa Tisze i ministra-predsjednika dr. Wickerle glasovalo se je o § 2. Prvotni je tekst paragrafa zabačen te je zaključeno, da se o promjenama, predloženima od izvjestitelja, glasuje početku po točku. Kod prve točke bio je od ministra-predsjednika predloženi tekst odbijen te je primljena od grofa Tisze preporučena promjena. Prema tome glasi ovaj paragraf ovako: Bilo koji atribut, koji je potreban za pravo biranja, ima onaj, koji je uspjehom svršio 6 pučkih škola, ili jedan takav razred, koji je sa stanovišta izbornog prava istovjetan školi. Prema tome su crtane riječi: „koji je dovršio 4 pučke te znade osim toga i ugarski“. Ostale su točke bile velikom većinom primljene u onom obliku, kako ih je predložio izvjestitelj.

* Upadica sa švedskim poslanikom u Tokiju. „Daily Express“ donosi iz Tokija od 22. svibnja: Otputovali su švedski poslanik Wallenberg i 14 poznatih, ovdje prisutnih Šveda, pobudilo je veliku senzaciju.

* General kao ministar-predsjednik. Berlinska „Deutsche Tageszeitung“ piše prigodom praških upadica, da je za Austriju preporučljiv general kao ministar-predsjednik. — Po svoj prilici general Hoffmann?

* Finški buržoa medju sobom. Polag vijesti iz Helsingfora predao je general Mannerheim svoju ostavku radi razlike u političkom mišljenju sa finškim senatom.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. Javili smo već, kako se je u Mariboru ustanovio školski odsjek za osnivanje slovenskih škola u Mariboru. Slovenci imadu više smisla i za organizaciju i za rad. Mi smo tu u Puši počeli sa zidanjem palače sa krovom. Sakupili smo oko 60 tisuća kruna, dnevno pišemo i raspravljamo o sastavljenju nekog školskog odbora, društva, odsjeka, što li, ali dalje od raspravljanja i praznih govora ne idemo. Slovenci pak rade a malo raspravljaju. Evo odbora, koji se sastavio u Mariboru: dr. Josip Hohijec, profesor bogoslovija. Anka Leskovarova, odvjetnica. Stanko Marin, uč. profesor. Dr. Rad. Pišek, tajnik. Marija Poljančeva, prof. supruga. Dr. Fran Rosina, odvjetnik. Dr. K. Verstovšek, zem. i drž. poslanik. Fran Voglar, gimn. profesor. Franjo Žebot, urednik. Taj je školski odsjek priopćio u slovenskim listovima ovaj poziv: Jugosaveni! Mariborski grad imade na putu do Jadranu i kao stječiste važnih željeznica najveće značenje za obranu štajferskih Slovenaca. Moramo se dakle pobrinuti, da naša mladost u toj važnoj točki ne ide u propast, već da imade prilike, da se u svojim školama narodno spasi. Pošto su dosadašnji pokušaji dosegci javnu školu ostali uslijed protivne autonome gradske općine, bez uspeha, hoćemo sami ili da svoje škole najprije u gradu i onda u okolini podigneemo. Ali budući da su u današnjim prilikama troškovi za takva poduzeća neobično veliki, obraćaju se potpisani na vascieli

jugoslavenski narod s nužnom moćom, da im prijeko pojedinci i korporacije novčanim doprinosima pomoći, te da pomažu spasiti slovenskom narodu u najvažnijem trenutku mladi narod. Doprinose preuzimljive mariborska podružnica družbe sv. Cirila i Metoda, koja upravlja poseban fond isključivo za slovensku školu u Mariboru. Tko daruje 1000 K., jeste pokrovitelj, tko daruje 300 K., jest utemeljitelj, tko daje 100 K. jest dobročinitelj slovenske škole u Mariboru. Imena pokrovitelja uklesat će se u svojevremenoj školskoj zgradi u posebne spomen-ploče, imena utemeljitelja upisati će se u zlatnu knjigu slovenske škole u Mariboru. Imena svih podupirat će se u novinama. Najveću zadovoljstvu imat će svaki pojedini podupiratelj svijestan si, da svojim darom pomaže spasavati jugoslavenskom narodu slovensku krv.

Iz češkoga svijeta. Dne 21. o. m. bila je na praškom namjesništvu deputacija češkog novinstva, sastavljena iz članova sindikata praških dnevnika, društva čeških novinara i zajednice čeških žurnalista, da što najodlučnije protestuje proti službenoj bezobjavljenosti o poziv redarstvene naredbe. Medju izdavačima bila je J. V. Vanek, urednik „Narodne Noviny“ i B. Novotny, urednik „Prava Lidu“. Govorio je urednik K. St. Sokol. Njegove su oznake u praškim listovima dječomično zaplijenjene. U odstupnosti namjesnika primio je izaslanstvo podpredsjednik Kosina. On je obećao, da će protest čeških novinara podnesi namjesniku odmah, čim se ovaj povrati iz Beča, te će učiniti sve da se ta stvar izravna. — Prema „Venkovu“ javlja bečki „Achtuhblatt“ iz Rotterdam, da je prof. Masaryk stigao u Chicago na trajni boravak. Nije isključeno, da će započeti propagandu među američkim Česima i organizovati novu češko-slovačku brigadu. Američka vlada da će tu akciju prof. Masaryku podupirati. — Njegova žena, gđa. Karolina Masarykova, leži u Praškom sanatoriju u Podolju teško bolesna te trpi uslijed živčanog nemira, ali kako izvješćuje uprava sanatorija, nježno stanje ide na bolje, te ima nade, da će ozdraviti. — U Pragu pred hotelom „Zlata husa“ na Vaclavskom namjesništvu bila je velika lipa okrštena „Slavenskom lipom“, okišena evišćem i vrpčama u narodnim bojama a na vrhuncu lipe više se češki barjak. Bljše predana molbu gradskom magistratu na ruke gradonačelnika dr. Groša, da se ta lipa i službeno nazove „Slavenskom lipom“ kao na uspomenu na slavne češke dane prigodom proslave 50 godišnjice „Narodnog dňavida“. — Prošće se nevjedje vršiti na žoftnu manifestaciju čeških umjetnika, pošto je bila zabranjena svečanost, koju su priredili češki glumci. Na manifestaciji govorio je Alois Jirasek, pjesnik Jaroslav Kvapil i naš Vojnović. Šteća, nanesena društву čeških glumaca zabranom već priredjene svečanosti jest ogromna. Svečanost je odložena za sad, prema načelu policije ima se počekati, kada bude, veće, posvećeniji mjeri u Pragu. — Mjesto „Narodnih Listiju“ primislo „Narodni Noviny“, koje sada izlaze kao nadomjestak za „Narodni Listy“. List izlazi za sudu jednput četvrtno u formatu i opsegu Klofačevog „Češkog Socijalista“. Stampaju se također u istoj štampariji. Nastoji se, da se sačuva čto pregleđi svega, što su domaći „Narodni Listy“, koji su izlazili dvaput dnevno. — „Nova Doba“, dnevnik socijalno demokratske stranke u Pienju priporučuje k praškim mjerama: Ti policijski dokumenti od ne malog su značenja istorijskog. To su dokumenti našeg savremenog trpljenja, koje nije ništa drugo nego nastavak i nadajmo se i zaključkom naše pobjelogorskog Orolgote. Naša glava ne pada i mu ne ostanjuje. Mi vjerujemo u istorijsku pravednost, i mi vjerujemo u konačnu pobjedu naše češke stvari. Takove biločršćanske mјere ne će preokrenuti tok istorijskog razvoja. Naše čitavo nastojanje oko oslobodjenja osniva se na prirođenom pravu i to pravo ne treba mača, da poblijedi. Pobjedit će svojim prirođenim bivstvom i unutarnjom vrijednošću. Naše pravo je sve, a svaka perzekucija je ništa! Mi ćemo pobijediti!

Iz poljskoga svijeta. Poljski su izaslanici progovorili jasno na proslavi u Pragu, što želi i za čim ide poljski narod. Ukočeni birokrata tajni savjetnik i bivši ministar Glombiński govorio je na praškoj manifestaciji o demokratizmu i pobjedi demokratizacije, koja će donijeti bolju budućnost poljskom narodu, jer ono, čemu se dosadi u Poljskoj govorilo narod, nije bio narod, nego samo neki siojevi naroda i društveni razred. Danas, prema njegovom sudu, ukočenja se duboko u srčima ne samo poljskog naroda i ostalih Słavena, nego i svih naroda cijelog svijeta ideja demokratizma, koja mora pobijediti i zavladati na cijelom svijetu. Slikar i narodni poslanik Tetmayer istaknuo je, kako će i Poljaci pobijediti češkim duhom, češkom kulturom i češkim demokratizmom. — U subotu, dne 19. o. m., ne posredno poslije praških svečanosti, kada su te svečanosti još trajale, započeo se je sastanak poljske socijalne demokracije, koji je trajao tri dana. Posljednji put u Trbovlje. A kod nas? — Pošto smo se složili u glavnom cilju, bez osjećaja odgovornosti, napada se medusobno, ne znajući, koliko to škodi samoj stvari. Kad bi se više mislio na posljedice, možda bi nestalo i tog lakounog i pogibeljnog športa

svojih poljskih zemalja, a taj je zahtjev udario značaju duhovskom krakovskom sastanku, koga je varenim govorom otvorio poslanik Marek. Za češku socijalnu demokraciju bijahu prisutni, kako javljaju „Narodni Noviny“ dr. Soukup, Prokeš i Nemec, koji je na sastanku govorio o boju češkog proletarijata za slobodnu nezavisnu češku državu i o solidarnosti slavenskog proletarijata uopće.

Izbjegličke carevine. Obustavom „Narodnih Listu“ nestalo je glavnog našeg izvora, odakle smo crpili vijesti iz češkog, poljskog i ruskog svijeta. A osobito ruskog. Jer unatoč tomu, što dobivamo velike njemačke listove iz rajha i Švicarske, ipak tako pouzdani izvor nisu, kao što je vijesti iz „Narodnih Novin“, koje uredjuju urednici obustavljenih „Narodnih Listy“. Taj list donosi prema „Daily Chronicle“ ovu vijest: Čini se, da je medju radničkim narodom raširena propaganda, da se učini pritisak na vladu, da opet polagano nagnje, ali neprestano na desno. Sloboda riječi stampa pomalo se pripušta, sloboda izbora bila je novovo uređena. Iz zakonodavne skupštine imala da izđe vlada, koja bi spasila domovinu pred propašću. Mora se raditi, da se potkopa upliv maksimalističkih sovjeta, koji ne nastupaju ni većine radništva, ni seljaštva i koji su izgubili simpatije naroda. Potlačenje anarhije jeste danas životnim pitanjem boljševičke vlade. Svaka vlada bit će onda prisiljena, da se uteče o pomoći financijsku i tehničku sporazumu, i kad bi se radilo samo o tom, da se postavi granica rastućem njemačkom uplivu. „Narodni Noviny“ misle, da se time polagano vrataju srednjene prilike u Rusiju. — Moskovski dopisnik „Manchester Guardian“ doznaće, veli, iz dobro informovanog izvora, da je u krugovima sovjeta opet izniknula težnja, da se Rusija opet pridruži Americi i zapadnim velevlastima protiv centralnim silama. Sporazum mora preuzeti obvezu, da će u tu svrhu priskrbiti Rusiji što će ova trebati. Pregovaranje u tom smjeru traje. „Narodni Noviny“ donose iz Haaga: Telegram iz Moskve, koji se veoma zakasnio, saopćuje potankost izvješću Trockog, koga je podao izvršenom odboru o ruskoj armadi, koju se imade sastaviti. Trocki veli, da su mu spočitavali, da hoće primiti opet stare časnice carske armade. To je prirodjeno. Ljudi se može naprosti upotrebljavati daleko tako, kao topove i granate. Imadu iskušta i stručnjačke izobrazbe. Nije moguće trenutačno uvesti vojnoobveznu dužnost, ali će se uvesti šestnedjeljna vojnička služba a zadržati 12 sati na tjedan, a koji se prijavi dobrovoljno, obvezuje se na po godine. Kad bi došlo do nenadanog rata, nova bi armada bila uništena, prije još nego bi se sastavila. Može se nadati, da nikakva neblaga okolnost i nesporazumak s dobrim prijateljima Rusije, ne će baciti Rusiju u propast, mjesto da joj pomogne.

Iz Hrvatske. U naknadnim izborima u Delnicama bi izabran, kako se daje slutiti kandidat Starčevićeve stranke prava, dr. Iv. Krnić, dok je nasuprot u Selcima pobijedio dr. Milutin Mažuranić, kandidat hrvatsko-srpske koalicije. Izbori su se obavljali dne 21. svibnja te je u Delnicama do podne imao dr. Krnić 506 glasova, a J. Gašparac kandidat koalicije 309 glasova. U Selcima pak je imao u 1. sat po podne dr. Mažuranić 500 glasova a starčevičanski protukandidat Brozličević 200 glasova. Za vrljeme izborne agitacije bilo je, kako javljaju „Novosti“, u kotaru delničko-čabarskom oko 20 zastupnika koalicije i skoro svi starčevičanski zastupnici. Izbora je borba prema tomu bila prilično žestoka. Listovi su pisali nad mjeru ujedljivo. U glasilu Starčevićeve stranke prava opaža se zadnjih dana neki osobiti stil. U polemici sa „Novostima“ nazivaju „Hrvatska Država“ taj list glasilom „banke Kronfeld i gospodina Blažića“. Polemika „Hrvatske Države“ proti „Primorskim Novinama“ nesi naslov „Seprijanje Primorskih Novina“. Ono prvo, kašto i ovo drugo je zajista nervozno i nepristojno napadanje, koje ne dolazi jednom ozbiljnom listu. Covjeka sjećaju te riječi na pisanje frankovačkog organa, osjeća, da su izbrane iz frankovačke konverzacije i frankovačkog riječnika. „Primorske Novine“ i „Novosti“ dva su ozbiljna narodna lista, ne dolazi da ih treći list, glasilo za narodno sjedinjenje sumnjiči, ocrnuje ili omalovažava. Zašto se piše na jedan način a radi na drugi način? U istom broju, dapače u istom stupcu, gdje „Hrvatska Država“ nedolично napada „Primorske Novine“ donosi ovu bilješku: „Primjer braće Slovenaca! Svi kć jedan, svak za državu Slovenaca, Hrvata i Srba. Diferencija kao svud, tako i kod njih, ali pred pomenutim vrhovnim ciljem svi ko jedan. Takvu jednu sliku jednodušnosti pokazuje nam socijalistički list „Naprijed“, koji poziva sve socijaliste na Korošcevu skupštinu u Trbovlje. A kod nas? — Pošto smo se složili u glavnom cilju, bez osjećaja odgovornosti, napada se medusobno, ne znajući, koliko to škodi samoj stvari. Kad bi se više mislio na posljedice, možda

Mladari za hrvatsku sakupile su gospodarstvo, Pazinu među gradovima, stotinu sedamdeset i srednjih i sličnih srednjih sela. — Darovački i istarski posuđiljnicu K 50: obitelj dr. Kraljević, obitelj Kalokirica, obitelj Cucančić, g. I. Kraljević, obitelj Martić, obitelj Šestina; po K 18: obitelj Hradek, obitelj dr. I. Burić, obitelj Češić, obitelj Češić, obitelj M. L. Gržinić, obitelj Mišon, obitelj B. Mišon, obitelj prof. O. Ramroth, obitelj prof. Rožić, obitelj prof. Šantek.

1918

edjela 26. svibnja 1918.

HRVATSKI LIST

idario zna-
oga je va-
ko javljaju-
i Nemec
g proleta-
i o soli-

Dubustavom
seg izvora,
poljskog i
atoč tomu,
iz raja i
su, kao što
je crpmu-
e uređuju-
". Taj list
viest: Čini
lirena pro-
či, da opet
i. Vlada se
o. Sloboda
oda Izbora
skupštine
ovinu pred
kopa upliv
ju ni većine
i simpatije
s životnim
bit će onda
alnu i tehn-
imo o tom,
om uplivu
agano vrat-
kovski do-
e, veli, iz
krugovima
stacija opet
lma proti
eti obvezu-
ova trebati
ni Noviny
ve, koji se
ješću Troc-
u o ruskoj
veli, da su
ire časnike
je se može
o topove i
izobrazbe.
nu dužnost
služba u za-
i se prijav-
ne. Kad bi
rmada bila
i. Može se
sporazumak
ili Rusiju u

to onda „Hrvatska Država“ onako uzrujano
ija naslov „šepitljanje“? Ozbiljnim ljudima i
iljnom listu takovo pisanje ne može sigurno
iti u čast. „Hrvatska Država“ pozivlje se i na
ne. A zar bi bilo moguće da bi se recimo u
em glasilima čeških stranaka, kojima se interesu-
aju, moglo onakvo nešto biti moguće. Kad bi
pr. „Narodni List“ bili na kritiku djelovanja i
istog agitovanja Ceške državnopravne democ-
cije sa strane glasila Masarykovih realista „Ce-
Straže“ odgovorili „Šepitljanje češke Straže“?
prvom redu, hoćemo li da se učimo od Ceha,
mo se hladnom rasudjivanju, pristojnosti, uči-
sti, disciplini. Govoriti o njihovim vrlinama i
dvrgavati se našim manama nije ni lijepo ni
no. — „Hrvatska Država“ javlja: Nedje jni „J.
imade vijest, da se je u Beču davalna neka-
va dobrotvorna predstava, na kojoj je blistala
orska i ina aristokracija. Na predstavi se je nje-
čika publika grada Beča zabavljala na račun Hr-
ta. Dobacivalo se je u njihovu žargonu: „Du-
der Krobot“ i drugih ovakvo „duhovitih“ epiteta.
sustovovala je toj predstavi i naša stara Strozzi,
se veli, da su je ti vicevi silno uvrijedili kao
vaticu. Ona je dala oduška svojem ogorčenju
ed jednom mladom vojvodkinjom, kada je
ložama došla kupiti doprinose. Sve, što je naša
jedna kazališna umjetnica rekla onom djevojetu,
vrijedi lulu duhana. Nije se trebala uzrujavati
Hrvati nismo ni zasluzili drugo, nego da nas
ste onako, kako nas časte. Zasluzili
o i gore. Cesima tako ne govore.

Domaće viesti.

Odlikovanje. Njegovo Vellčansivo podjelilo je
dskome višem oficijalu Mirku Stipanoviću u Pull
u križ III. razreda za gradjanske zasluge.

Što je sa potporama bjegunolma nastanjenoj
Hrvatskoj? „Hrvatska Riječ“ prima: „Osrednji
bor za vrnutev beguncov in obnovo Primorja“ u
ču I. Bankgasse 2 javio je pred više vremena,
su se zaključili pregovori sa hrvatskom vladom
podupiranju bjegunaca, koji žive u Hrvatskoj te
če im prema tome biti isplaćivana redovita bje-
gačka potpora, počasni od 21. jula 1917., po
zemaljskoj vlasti. Kako medjutim nisu te pot-
re ni do danas isplaćene, informirala se neko-
na bjegunaca, što je na stvari i kad će im se
tpore isplatiti. Na vlasti bilo im je rečeno, da
novac od austrijske vlade u tu svrhu još nije
stavljen, a iz vlastite blagajne da ne mogu ispla-
ci. Upozorilo ih se istodobno nek se obrate na
oje zastupnike na carevinskom vjeću u Beču, da
žure stvar na kompetentnom mjestu, što mi ovim
tem i činimo, moleći ih, da se zauzmu za što
prije rješenje eda nam se jednom isplati što
in pripada i što već davno uživaju oni bjegunci,
i žive u Austrijskoj poli monarhije. — Više
unaca.

Dječji dom. Nije tome dugo, da smo javili
sim čitateljima, kako se u Pull ustanovilo društvo
atelja djece, koje je preuzeo zadatak zaštite
se dojenčadi i doječih majka. Marinim djelovanjem
kroviteljice društva, barunice Meyern-Hohenberg,
stiglo se, e se jučer mogao otvoriti „Dječji dom“
društva. Svečanom otvorenju prisustvovali su
članici svih gradjanskih i vojničkih oblasti,
djelu inim tvrdjavnim komesar barun Hohenbruck,
uzvišenost Meyern-Hohenberg, podmaršal Hla-
ćek, generalni inženir Tonsa, nadzornik hrvatskih
ola Barbalic, talijanski školski nadzornik Beary,
činski gerent dr. Pfeiffer kao zastupnik općine i
uge istaknute ličnosti. Izakako je monsignor
ieslinger odslužio svečanu službu božju, predao
tvrdjavnim povjerenik novi zavod pokroviteljici
uštva prijatelja djece, barunici Meyern-Hohenberg.
toga pregledali su na svečanost pozvani gostovi
istorije Dječjeg doma, dok je glazba mornarice
irala rodoljubne koračnice. — Društvo prijatelja
ce obraće se tom prigodom na pučanstvo, neka
obljnim doprinosima sjeti njegove važne socijalne
dace, spasavanja naše dojenčadi i podupiranja
ječih nijaka. Nadje li ova plemenita namisao od-
ra u najširim krugovima, bit će moguće, da se
zavod razvije i utjeca blagotvorno na socijalni
ot. — Uprava našeg lista prima dobrovoljne
inose za naš Dječji dom.

Milodari za hrvatsku istarsku slročad. Ovih
na sakupile su gospodje Figurić, Santel i Opašić
Pazinu među gradjanstvom 1572-30 K (tisuću
tstotina sedamdeset i dvije krune, 30 h) za istars-
i siročad. — Darovaše: po K 200: Općina Pa-
i istarska posuđilica; po K 80: gdje Figurić;
K 50: obitelj dr. Kurelić i g. Josip Mandić; po
30: obitelj Kalokira i obitelj Kos; po K 20:
itelj Cucančić, gg. I. Kalac, Kosir, Rebek, obitelj
ković, obitelj Martić, Perhavec, prof. Pregelj, dr.
besta; po K 18: obitelj Gržinić; po K 15: obi-
Hradek, obitelj Trampuž i N. N.; po K 10:
ff. I. Burić, obitelj Cerovac, Detelić Niko, Flego
dovan, M. L. Gržinić, dr. Klarić, dr. H. Maver,
Mišon, obitelj B. Mogorović, obitelj Matanić,
a. O. Ramroth, obitelj Rauer, obitelj C. Rauer,
itelj prof. Roža, obitelj Rumac, g. Rajčić, prof.
pol. obitelj prof. Santel, obitelj Ulaga; po K 9:

g. I. Dorčić; po K 8: Matija Wrischer; po K 7:
g. Dušić; po K 6: gdje. E. Afrić, g. Filipčić, prof.
Galvagni, I. Novak; po K 5: g. Dragut, Pečenko,
gg. Perušić, Mihaljević, g. J. Kyovsky, Facchin,
Rud. Čeh, Zorlut-Serić, Iv. Stranić, M. Jurdana,
M. Zgrabić, I. Opašić, Jos. Turčinović, prof. Schaup,
dr. S. Brajša, Pavlinić O.; po K 4: gg. Armin Afrić,
Koren, Ivka Zović, prof. Vac, D. Šverko; po K 3:
M. Jerić, Mara Opašić, Corazza, S. Rodić; po
K 2: gg. prof. Frankola, Gortan Iv., Maljavac, Be-
letić, Grabar, prof. Brolić, Diminić, Ladavac Marija,
Ančić Jos., C. Mogorović, F. Orel, obitelj Motika,
obitelj Legiša, Darinka Medvedić, Bernoblić Ivo,
Pečenko Ivanka, Vjekoslav Matanić, Marija Jurčić,
Antica Drndić, Marija Dobrila, N. N., dr. Klunić,
Imog. Stafl, L. Satran, Večić, Jovanović; po K 1:
Gradjanik, Vitanović, N. N., Benda, Suhadolnik,
Marija Udovičić, Ana Opašić, Volavšek, Zović Lj.
Učenici c. kr. gimnazije polažu: 235-50 K. Učiteljske
kandidatice 47-80 K. Sa sakupljenim novcem raspo-
lažu sabirači. — Naprijed za našu djecu!

Petroulje. Sutra će se prodavati u skladištu
Fonda u Radeckijevoj ulici petroulje i to četvrt litre
po osobi uz prikaz crvene legitimacije. Na petro-
ulje imadu pravo samo osobe iznad 14 godina.
Ljudi u podopćinama će dobiti 1 i pol litre petro-
ulja po obitelji i to na odrezak XII.

Ča pravi Franina. Tu sam opet z par besed med
Vami. Toliko mi je tegu na srcu, da mi je teške, kad
kemugod ispričavam, ča me stiže i ča me muči.
Ne znam ni kade bi začal. Ali znan, svejeno je, kade
začnen, i ča napišen, žać oni, ki budu ščeli, ča pravi
Franina, zlovljaj će rasprekidat foj, zamotat čagod
va nj ali očištiti si z njih čagod, postat će k vragu
Franinu i „Hrvatski List“, ki vavek stare stvari na-
braja, to da nidan ne mari čuti, a nikad ne će da reče,
kad je jedan put ljudi doči pametni i fini tu komič-
iju, ka nan je sven do grla doča. Znan sve to kako
dobro, al svejeno pišen. Bog moj, ča ne bili i ja da
polovicu od svega ča iman, živega i mrtvega, da bili
mogao preobrniti svet. Ali ne gre, pak ne gre. Kako
kad se dva dviči biki uhite, pak se bore, jedan dru-
gega bodu al ne će finiti, dok si jedan od njih ne
razbije glavu, ali dokle god ova ne padju izmučena i
brez dala na zemlju. Tako i ti, ki se danas tuku.
Tuku se i tuči će se doklegod si on, ki ima najveć
furije, ki bi hotel zapovedat na svete, ne razbije
glavu. . . .

su to posvema onako, kako je veliki naš čovjek,
blagopokojni Krek bio kazao, da onaj, koji može
odobravati ono, što čini naša vlada, ljubi ruku, koja
bi drži, i njega bije. Svi su ti čini jednog crvenog
pastira bili preniski i presramotni (dr. Stadler se ne
potpisuje kao svjetovnjak t. j. „dr. Stadler“ nego kao
crveni pastir, naime „† Josip“), te se nijesmo na to
htjeli ni osvrnuti. Ali sada donosi taj sarajevski
„Hrvatski Dnevnik“ članak: „Nakon pola godine“,
gdje opet otiskuje krupnim slovima izjavu, koju je
donio prije pola godine. To nas je ponukalo, da
se opet zaustavimo pri njihovom „velikom“ radu.
Ne zato, što je možda članak lijep, duhovit, zanimiv
ili možda čak i ujedljiv, žučljiv, kako imadu da pišu
frankovački listovi, već naprotiv stoga, što je članak
kao i sav njihov rad posvema smiješan. Uzalud
tražimo u tom članku razvoj njihova rada i napre-
dovanja; oni i sami znaju, da nisu učinili ništa.
Ali zato navadju jednu veliku zadovoljštinu za
sebe. Vele, da im je sa mjerodavnoga mjesta bilo
rečeno, da rade dobro. Dakle austrijska vlada, koja
je u službi njemačkih nacionalaca, koji su pak
najzagriženiji protivnici svega što je slavensko,
dobili su svjedodžbu dobra ponašanja. Uboge ropske
slugel Anapredovanje njihovog lista u to pola godine?
Uzmemo li u ruke „Hrvatski Dnevnik“ pod starim
uredništvo i današnji list, moramo ostati prene-
raženi. Staro uredništvo barem le izdavalо i ako
ne najbolji list, to barem list nanimiv, zabavan sa
opširnim sadržajem. Današnji pak list spao je na
običan zakutni listić, bez ijedne riječi iz zbljje. Iz-
gleda nešto losije, nego je izgledao „Hrvatski List“
u onim teškim danima, kad je bio počeo izlaziti i
kad nam se je tamnica i vješala turala pred nos.

Jugoslavenstvo i katolicizam. Pod tim naslo-
vom izdao je u zagrebačkim „Novinama“ opširan
članak Iz pera dr. Ante Mahnića, biskupa na Krku.
Govori u njemu, kako su i pravoslavni Srbi naša
braća po jeziku i krvi, te moramo nastojati da se
mirnim načinom s njima sporazumimo i zbljimo.
Svoje tvrdnje potkrepljuje krčki biskup citatima iz
poslanica sadašnjeg pape Blažedikta. U podnaslovu
„za bratsko ujedinjenje!“ piše krčki biskup: Vjeran
svome geslu: Divide et Impera i neprijatelj je uckao,
kako se ucka pas, Hrvata na Srbina, Srbina na
Hrvata. Fanatizovao je i jedne i druge. Pleme za-
mrzlo pleme. A i u vjerskom pogledu, uza sve to,
da smo pravoslaviju najbliži, ipak smo voljeli da
nam njemački protestanti i racionalizam truje
intelligenciju i kvari srca. Kakvo čudo, što osta-
dosmo daleko jedni od drugih, tudji u domovini,
podijeljeni, prezreni i sami prezirući same sebe,
iskazujući gnjev svoj tek na braći svojoj... Tako
piše danas hrvatski biskup. Kolike li goleme razlike
izmedju tog pisanja i niskog djelovanja drugog
takozvanog takodjer hrvatskog biskupa Stadlera!
Spomenuti članak biskupa dr. Mahnića bio je u
cijelini zaplijenjen u ljubljanskom „Slovencu“ (gotovo
cijela prva stranica) — slučaj, koji zajista lijepo
svjedoči, dokle smo mi u našoj državi (i to još
k tomu najkatoličkijoj državi) došli, gdje se plijene
članici jednog biskupa, duhovnog pastira naroda.

Lješnina časnika francuske ratne mornarice.
„Prava Crvena Hrvatska“ javlja: U nedjelju ujutro
nadjenia je na morskoj površini kod ostrva Lo-
kruma jedna čvrjeća lješnina, u odori oficira ratne
mornarice. Dovezoše ju do lučkog poglavarsvta u
gradsku luku, gdje bje pozvano povjerenstvo. U
džepovima je nadjeno više isprava, vojnička legi-
timacija, objavna diploma talijanskog ratnog odili-
kovana, neke fotografije i ost., a oko ruke prikop-
čan mal sat. Ustanovilo se je, da je to Maurice
Poirou, časnik francuske ratne mornarice. Oko
sebe je imao pojaz za spasavanje. Cijeni se da će
biti oko 40 dana da je u moru. Tijelo je već u
zadnjem stanju raspoznaće. Zatim je bilo pre-
nešeno u mrtvačnicu. U ponedjeljak ujutro pokop-
pan je na mjesnom vojničkom grobištu. Pokop je
obavljen uz sve vojničke počasti.

Zaštita prozornih stakala pred eksplozijama.
Nema tome dugo, da se konstatovalo, da pletivo
mreža iz papirnatih pruga, priljepljeno na stakala,
sprečava u znatnoj mjeri pucanje stakala uslijed
eksplozija. U Parizu upotrebljavao se u početku
debeli i grubi papir za zavoje i to na način, da se
je lijeplilo na prozore dva traka papira unakrst u
obliku križa sv. Andrije (X). Kasnije su došli u
modu ukusniji uzorci iz bojadisanog papira. Trgovci
su upotrebljavali ovo zaštitno sredstvo za stakla na
izložima u svrhu reklame. Preporučuje se, da bi se
i naše puljsko pučanstvo poslužilo ovim praktičnim
sredstvom.

Sveslavenstvo. Značajka je njemačkih političara i no-
vinara, da na dugo i široko raspravljaju o stvarima, kojih
upće ne poznavaju. Njemačkom je narodu kao takvom duša
Slavena tajna sa sedam pečata. Njemački inteligenat obično
je odišće komodan i bi se bavio sa drugim stvarima izuzev
one, od kojih crpi neposrednu korist. Nijemci se odlikuju
većinom time, što ne poznavaju osim svog jezika nijedan
drugi na svijetu; a poznavanje jezika je ključ do duše na-
roda. Ne bi imali baš ništa proti toj ignoranciji Nijemaca, jer
je to njihova privatna stvar, kad se ne bi upišali u poslove,
koje ne razumiju. Ali ona divna bezobraznost, kojom si nje-
mački žurnalisti prisljavaju sud o Slavenima i slavenatvu, ono
lakou samoprecijenjivanje, kojim vjeruju u iznakaženu
sliku primitivne avoje uobrazilje a podmetaju je zatim drugim
narodima, to nas sili, da im kažemo, da je u interesu nji-
hovog ugleda, neka se sveudilj ne blamiraju svojim neču-
vjenim nepoznavanjem prilika i ljudi u slavenskim zemljama

